Sisäministeriö
Inrikesministeriet

Eduskunnan hallintovaliokunta, kuuleminen 28.4.2020
Hallituksen selonteko eduskunnalle julkisen talouden suunnitelmasta 2021-2024

Julkisen talouden suunnitelma 2021-2024, sisäministeriön hallinnonala

Yleistä

Julkisen talouden suunnitelmassa sisäministeriön hallinnonalan määrärahataso säilyy edellisvuosien tasolla ollen vuositasolla noin 1,5 miljardia euroa koko kehyskaudella 2021–2024.

Sisäministeriön kehysehdotuksen suurimmat lisäykset kohdistuivat poliisin ja rajavartiolaitoksen investointeihin, hallinnonalan toimitiloihin ja ICT-menoihin (tietojärjestelmien kehittäminen ja ylläpito). Sisäministeriön hallinnonalaan kohdistui merkittävä osuus hallituksen neuvotteluissa sovitusta määrärahalisäyksistä kahdelle ensimmäiselle kehysvuodelle, mikä paransi jonkin verran kaikkien toimialojen tilannetta.

Kuitenkin kehyspäätöksen myötä erityisesti rajavartiolaitoksen suuret investointihankkeet ulkovartiolaivojen ja valvontalentokoneiden korvaamiseksi ovat viivästymässä edelleen, mikä johtaa siihen mahdollisuuteen, että nämä keskeiset suorituskyvyt menetetään tulevaisuudessa. Poliisin toimitilahankkeiden ja niiden turvallisuustason noston viivästyminen vaarantaa poliisin työturvallisuutta, työnantajavelvoitteiden toteuttamista ja tulevaisuudessa jopa poliisin suorituskykyä.

Hallinnonalan toimitilojen kokonaistilanne on heikentynyt edelleen ja huomattava määrä henkilöstöä on väistötiloissa. Toimitilojen kasvaviin vuokramenoihin, perusparannushankkeisiin ja uudiskohteisiin on esitetty toistuvasti lisämäärärahaa, mutta myönnetyillä määrärahoilla on kyetty kattamaan vain pieni osa tarpeista. Nykyinen hallinnonalan toimitilojen keskimääräinen vuokrataso ei ole useissa tapauksissa riittävä, jotta Senaatti pystyisi kattamaan sillä kaikki tarvittavat kiinteistöjen peruskorjaukset. Senaatin vuokramallin muuttuminen vuoden 2021 alusta korjaa jonkin verran tilannetta tulevina vuosina. Toimitiloihin liittyvään rahoitusvajeeseen olisi kuitenkin löydettävä pian kestävä ratkaisu, jotta toimitilakustannusten osuus toimintamenoista ei kasva merkittävästi nykyistä suuremmaksi.

Hallinnonalalla on myös joitain merkittäviä tietojärjestelmien kehittämiseen ja ylläpitoon liittyviä lisärahoitustarpeita, jotka eivät sisälly 16.4.2020 kehyspäätökseen. Viranomaisilla on käytössään useita kriittisiksi luokiteltavia tietojärjestelmiä, joiden kehittäminen ja ylläpito heijastuvat suoraan viranomaisten suorituskykyyn ja tarvittaviin henkilöresursseihin.

Sisäministeriön hallinnonalan kulurakenne painottuu henkilöstömenoihin. Muihin menoihin kohdistuvien välttämättömien määrärahalisäysten puuttuessa virastoilla on hyvin vähän joustovaraa ilman, että joudutaan tekemään henkilöstön lomauttamista tai jopa vähentämistä koskevia säästöpäätöksiä. Tässä muistiossa on pyydetysti esitetty virastokohtaisesti menojen jakautuminen vuoden 2019 toteuman mukaisesti.

Sisäisen turvallisuuden selonteon valmistelu on käynnistynyt vuoden 2019 lopussa. Selonteossa on tavoitteena arvioida pidemmällä aikavälillä sisäisen turvallisuuden toimijoiden palveluja, suorituskykyä sekä niiden edellyttämiä resursseja. Selonteon käsittelyn yhteydessä palataan kehyskauden viimeisten vuosien määrärahatasoon ja tavoitteena on turvata resurssit myös kehyskautta pidemmällä aikavälillä.

Sisäministeriön 9.1.2020 toimitettuun kehysehdotukseen 2021-2024 sisältyi ehdotettuja lisäyksiä vuosittain seuraavasti (miljoonaa euroa):

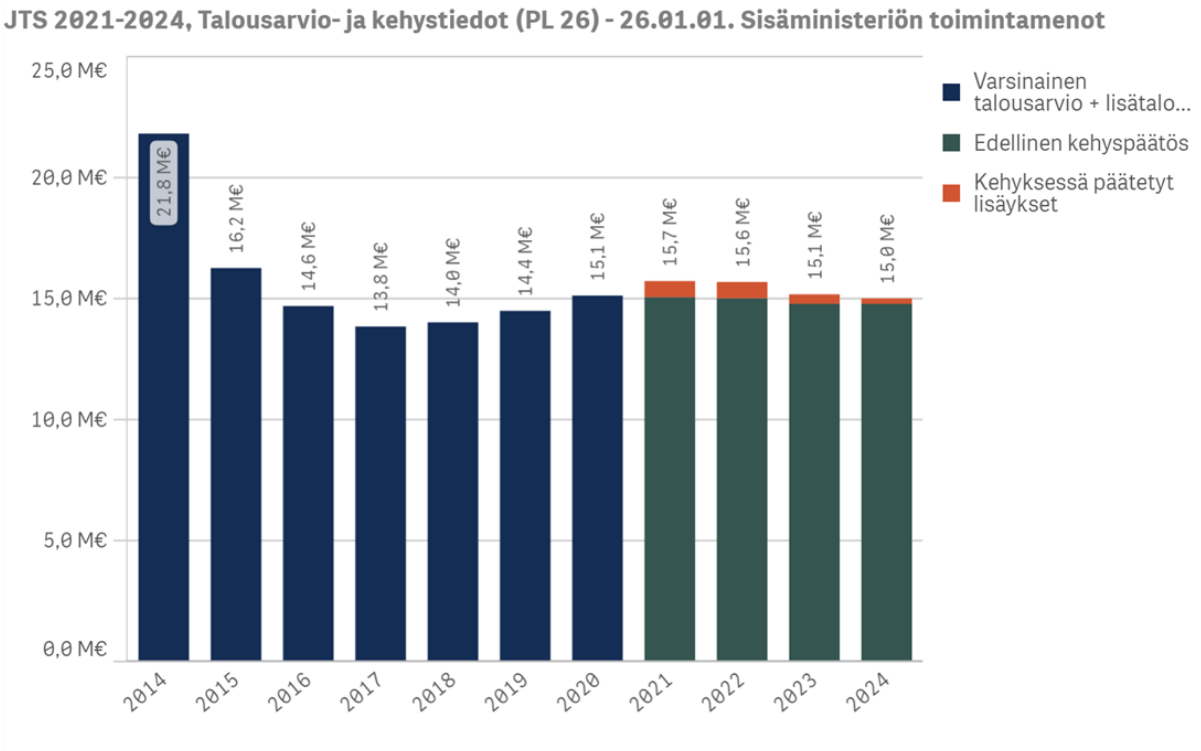
PL 26	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
Ehdotettiin lisäystä, yht.	156	159	190	173
PL 26 kehysehdotus, yht.	1 635	1 642	1 669	1 652

Kehyspäätökseen 16.4.2020 sisältyvät lukutasolla seuraavat tasomuutokset (miljoonaa euroa):

Luku	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
01. Hallinto	0,6	0,6	0,3	0,1
10. Poliisitoimi	15,0	5,0	4,7	14,2
20. Rajavartiolaitos	14,8	14,4	2,0	2,0
30. Pelastustoimi ja hätäkeskustoiminta	2,9	2,9	0,5	0,5
40. Maahanmuutto	12,4	3,8	3,4	3,4
PL 26 lisäykset kehykseen, yhteensä	**45,6**	**26,7**	**10,7**	**20,1**
PL 26 yhteensä	**1 525,4**	**1 510,1**	**1 490,3**	**1 499,7**

Seuraavissa kohdissa on avattu tarkemmin toimintamenotasoa ja toimintamenoihin tehtyjä muutoksia.

Sisäministeriön toimintamenot (26.01.01)

Radikalisaation ehkäisyä vahvistetaan 0,3 miljoonan euron vuosittaisella määrärahalisäyksellä koko kehyskaudelle. Rahoituksella toimeenpannaan uutta kansallista väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismin ennalta ehkäisyn toimenpideohjelmaa (2019-2023). Sen avulla järjestetään keskitettyä koulutusta, moniammatillista Ankkuritoimintaa radikalisaation ehkäisyssä, uskonnollisten yhteisöjen kriisivalmiutta sekä tutkimusta toiminnan tueksi. Tämän lisäksi sisäministeriölle on lisätty rahoitusta Suojelupoliisin ja tiedustelulainsäädännön ohjaukseen 0,19 miljoonaa vuosille 2021 ja 2022.

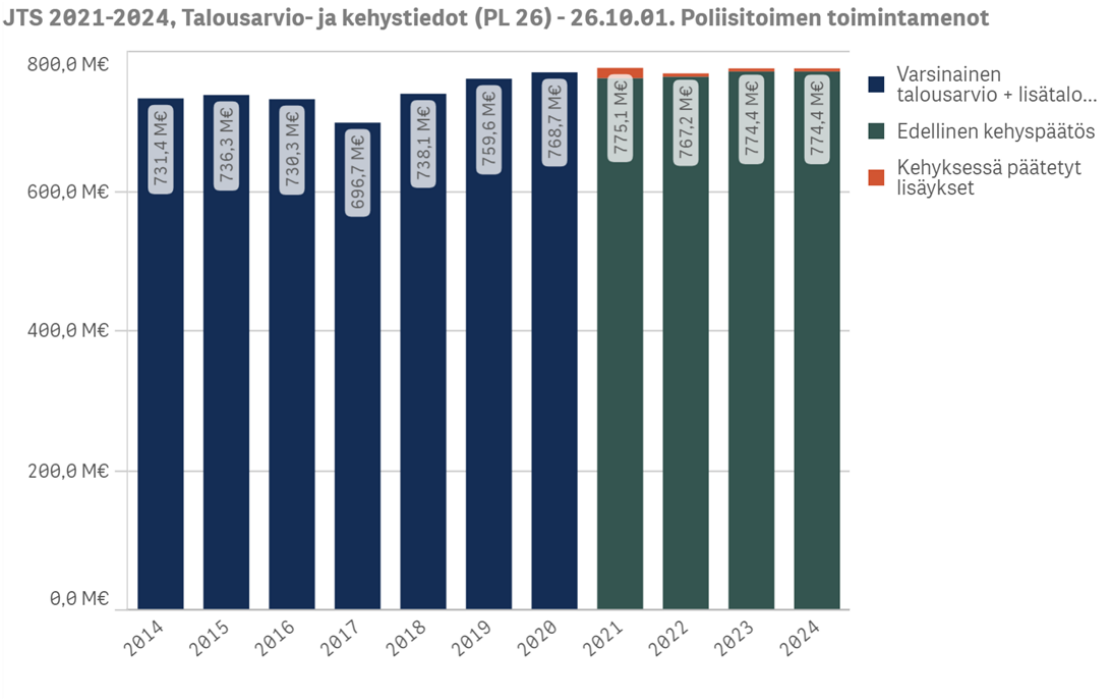
Sisäministeriön toimintamenot, muutokset kehyksissä (miljoonaa euroa)	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
Poliittisen esikunnan määrän kasvu	0,2	0,2	0,2	-
Siviilitiedustelutoiminnan ohjaamisen ja Suojelupoliisin laillisuusvalvonnan vahvistaminen	0,2	0,2	-	-
Harmaan talouden torjunta (HO 2019)	0,9	0,9	-	-
Radikalisaation ehkäisy	0,3	0,3	0,3	0,3
Työperäisen maahanmuuton hallinnon siirto HO 2019 (siirto momentille 32.01.01)	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1
Yhteensä	**0,7**	**0,7**	**0,4**	**0,2**

Poliisitoimen toimintamenot (26.10.01)

Poliisitoimen määrärahoja lisätään investointiluonteisen suorituskyvyn ylläpitoon 10 miljoonaa euroa vuonna 2021. Lisärahoitus on kohdennettu käytettäväksi muun muassa ajoneuvoinvestointeihin korjausvelan pysäyttämiseksi, sekä muihin operatiivista suorituskykyä turvaaviin investointeihin. Kehyspäätökseen sisältyy lisärahoitusta poliisille myös SIS-järjestelmän vaatimien kansallisten muutosten toimeenpanoon.

Hallitus on päättänyt kehyspäätöksessä myös harmaan talouden ohjelmarahoituksesta. Hallitusohjelman mukaisesti harmaan talouden vastaisia toimia laajennetaan ja vauhditetaan verovajeen pienentämiseksi. Harmaan talouden ohjelma sisältää rahoitusta sekä sisäministeriölle että poliisille, yhteensä noin 1 miljoona euroa.

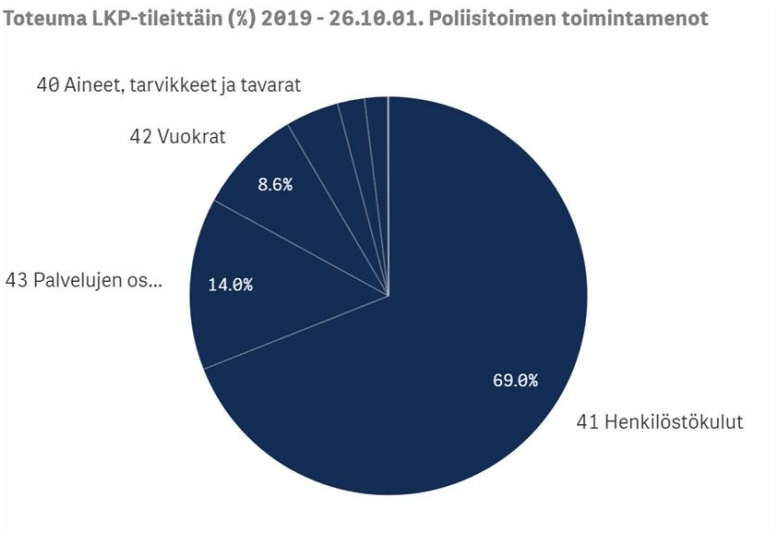

Poliisitoimen toimintamenot, muutokset kehyksissä (miljoonaa euroa)	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
Harmaan talouden torjunta (HO 2019)	0,5	0,4		
Investointiluonteinen lisäys toimintakyvyn turvaamiseen	10,0			
Omakustannusperiaatteen toteuttaminen Senaatti-kiinteistöjen vuokrissa	2,6	2,6	2,6	2,6
SIS-asetusmuutoksesta aiheutuvat kustannukset	1,7	1,8	1,8	1,8
Ahvenanmaan poliisien tilaamat ruumiin kuljetukset (siirto momentille 33.02.20)	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1
Yhteensä	**14,6**	**4,7**	**4,3**	**4,3**

Hallitusohjelman mukaisesti ja kehyspäätöksessä 2020-2023 täsmentäen poliisien määrän tasoksi tavoitellaan 7 500 henkilötyövuotta vuonna 2023. Poliisimiesten määrän lisäämisellä tavoitellaan poliisitoiminnan tuloksen ja yhteiskunnan turvallisuustilanteen vahvistamista hallituskaudella. Vuonna 2020 poliisi sai talousarviossa määrärahaa 7,5 milj. euroa poliisin määrän nostamiseksi asteittain siten, että kehyskaudella vuosittainen määräraha kasvaa

kumulatiivisesti 18 milj. euroon vuonna 2023. Hallitusohjelman mukaisesti htv-määrän kasvattaminen mahdollistaa hallintovaliokunnan mietinnön (5/2017 vp) mukaisen tavoitetason 7850 poliisimiestä vuoteen 2025 mennessä, mikäli julkinen talous sen mahdollistaa.

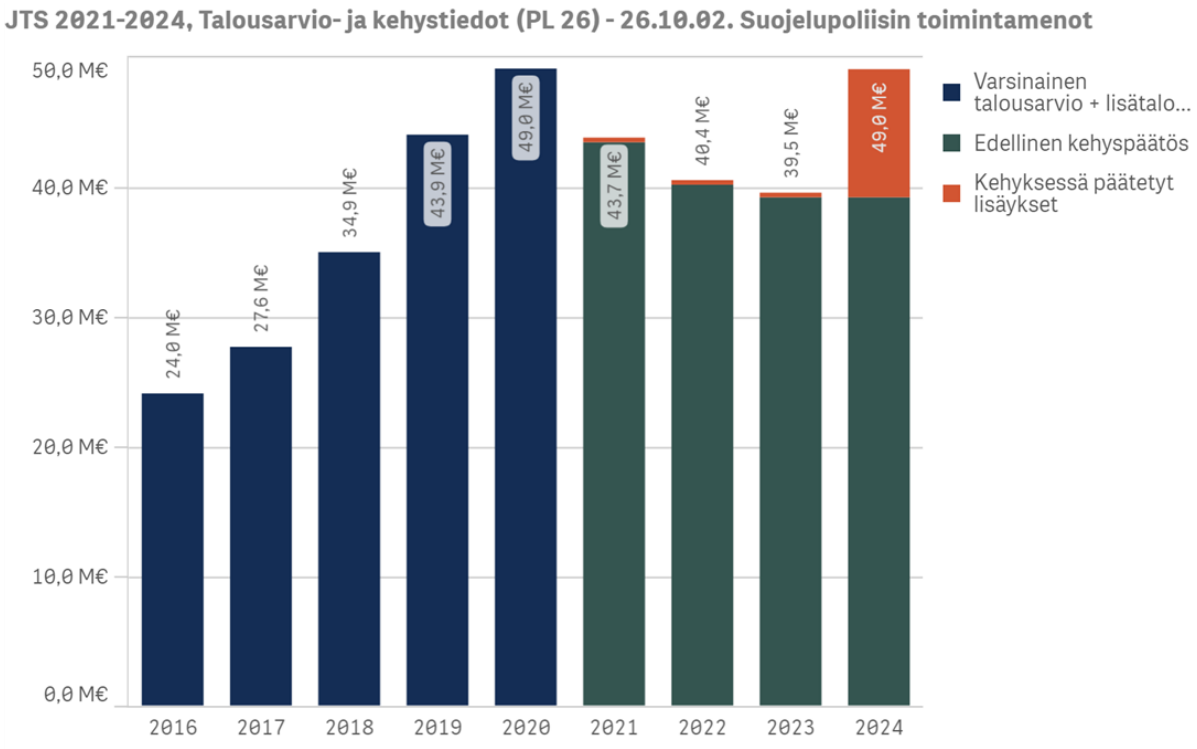
Edelleen poliisin keskeisimpänä haasteena on toiminnan ja talouden yhteensovittaminen toimintaympäristön muutoksiin. Kustannuspaine kohdistuu mm. poliisin omasta toiminnasta riippumattomiin toimitilakuluihin ja välttämättömiin ICT-menoihin. Toimitilojen osalta tilanne on kriittinen. Henkilöstövaltaisella alalla kustannuspaine heijastuu väistämättä nimenomaisesti henkilöstökuluihin ja siten myös mahdollisuuksiin toteuttaa HTV-tavoitteet.

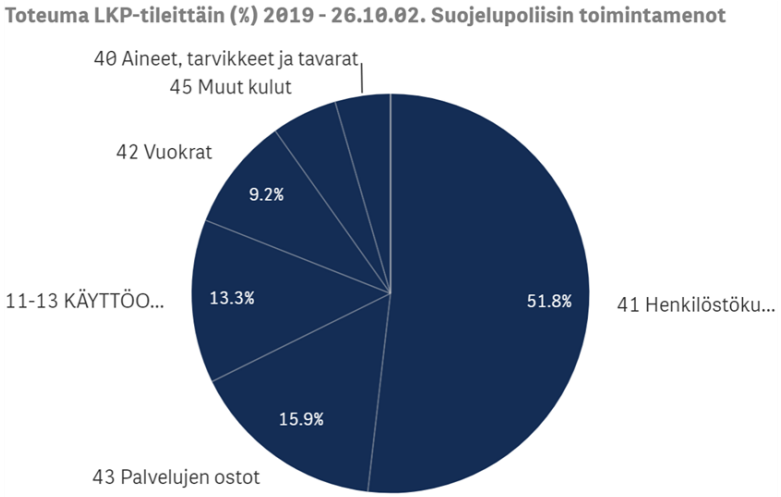
Suojelupoliisin toimintamenot (26.10.02)

Suojelupoliisin uuteen toimitilaan tarvittava rahoitus sisältyy kehyspäätökseen vuodesta 2024 eteenpäin. Toimitilan suunnittelu on käynnissä ja arvioitu toimitilan valmistumisaika on vuosi 2023.

Suojelupoliisin suorituskyvyn kehittämistä koskeva hanke (SSK-hanke) saadaan päätökseen vuonna 2020. Tulevina vuosina menopaineita aiheuttavat SSK-hankkeen ylläpitomenoihin tarvittava lisärahoitus sekä siviilitiedustelun tiedustelujärjestelmän ylläpitomenoihin tarvittava rahoitus.

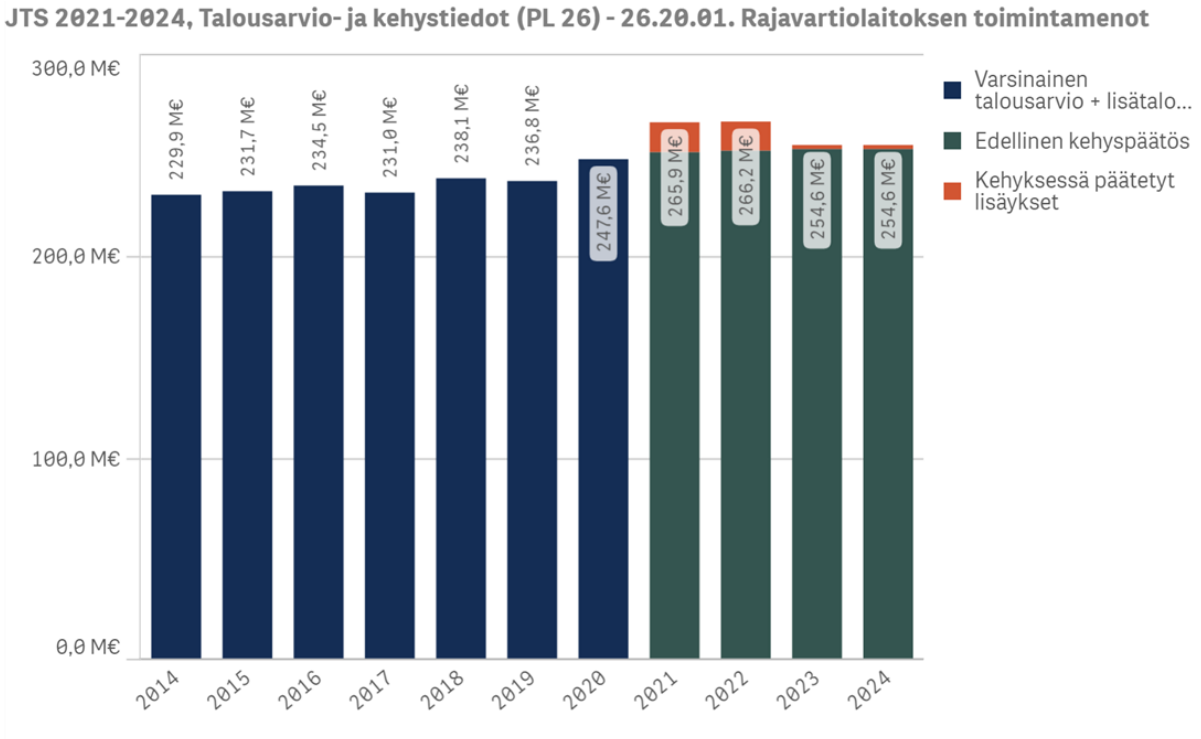

Suojelupoliisin toimintamenot, muutokset kehyksissä (miljoonaa euroa)	2021	2022	2023	2024
Vuokrakustannusten nousu, uusi toimitila				9,5
Omakustannusperiaatteen toteuttaminen Senaatti-kiinteistöjen vuokrissa	0,4	0,4	0,4	0,4
Yhteensä	**0,4**	**0,4**	**0,4**	**9,9**

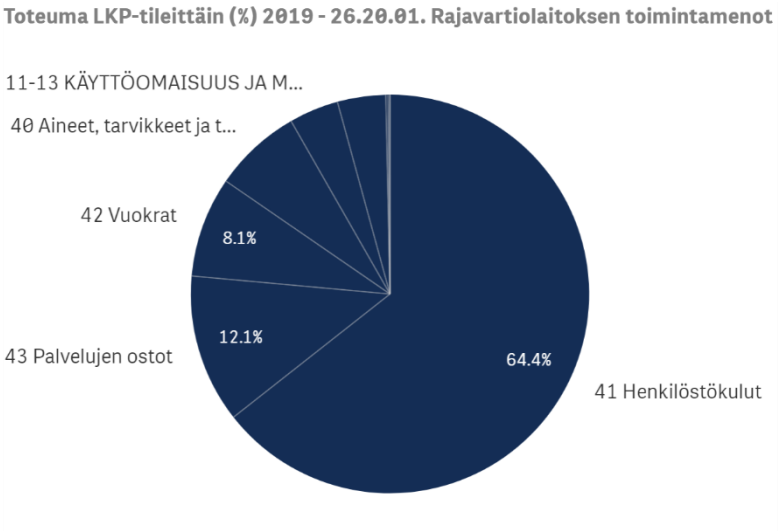

Rajavartiolaitoksen toimintamenot (26.20.01)

Rajavartiolaitokselle on lisätty rahoitusta julkisen talouden suunnitelmassa operatiivisen suorituskyvyn turvaamiseen 10 miljoonaa euroa vuosina 2021 ja 2022. Lisäksi rahoitusta lisätään toimitilaturvallisuuden parantamiseen sekä Schengen-alueen tietojärjestelmän (SIS) uudistamisen vaatimien kansallisten tietojärjestelmämuutosten toimeenpanoon.

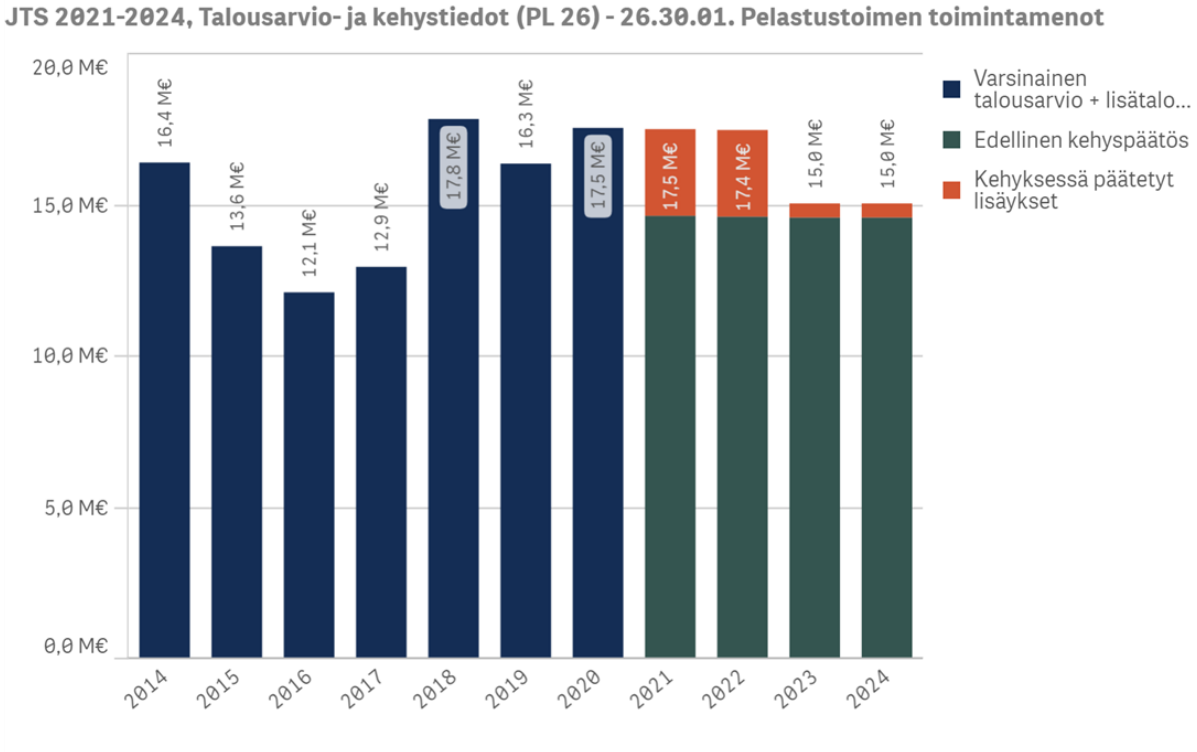
Rajavartiolaitoksen toimintamenot, muutokset kehyksissä (miljoonaa euroa)	2021	2022	2023	2024
Toimitilaturvallisuuden parantaminen	2,5	2,4		
Omakustannusperiaatteen toteuttaminen Senaatti-kiinteistöjen vuokrissa	2,0	2,0	2,0	2,0
Operatiivisen suorituskyvyn turvaaminen	10,0	10,0		
SIS-säädösmuutokset	0,3			
Yhteensä	**14,8**	**14,4**	**2,0**	**2,0**

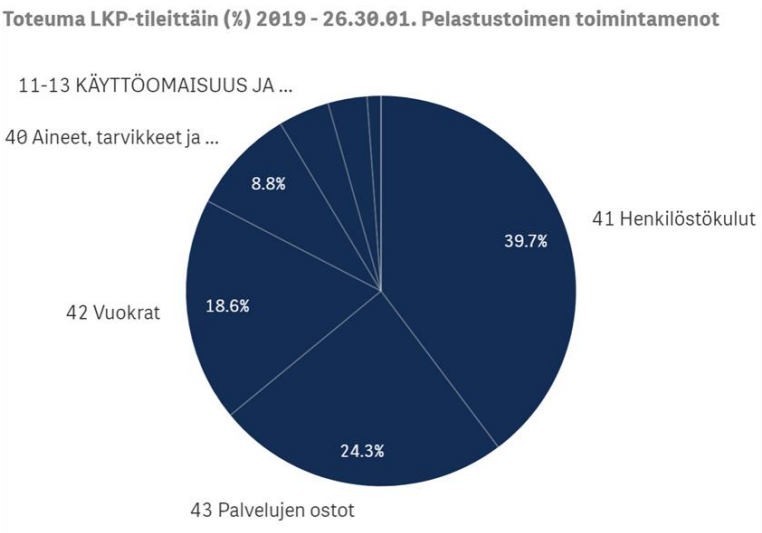
Suorituskyvyn kannalta keskeisten investointien lisäksi tulevina vuosina rajavartiolaitokselle aiheutuu menopaineita mm. toimitilamenojen kasvuun, keskeisiin operatiivista toimintaa tukeviin ICT-menoihin sekä operatiivista toimintakykyä ja partiointi-, voimankäyttö- ja suojavälineisiin tarvittaviin investointeihin liittyen.

Pelastustoimi (26.30.01)

Pelastusopiston koulutustoiminnan turvaamiseksi, koulutuksen laadun kehittämiseksi sekä tutkimus- ja kehittämistoiminnan tueksi rahoitusta on lisätty 2,4 miljoonaa euroa vuosille 2021 ja 2022. Laadukkaalla koulutustoiminnalla varmistetaan pelastuslaitosten riittävä ja osaava henkilöstö ja ihmisten kiireellinen avunsaanti.

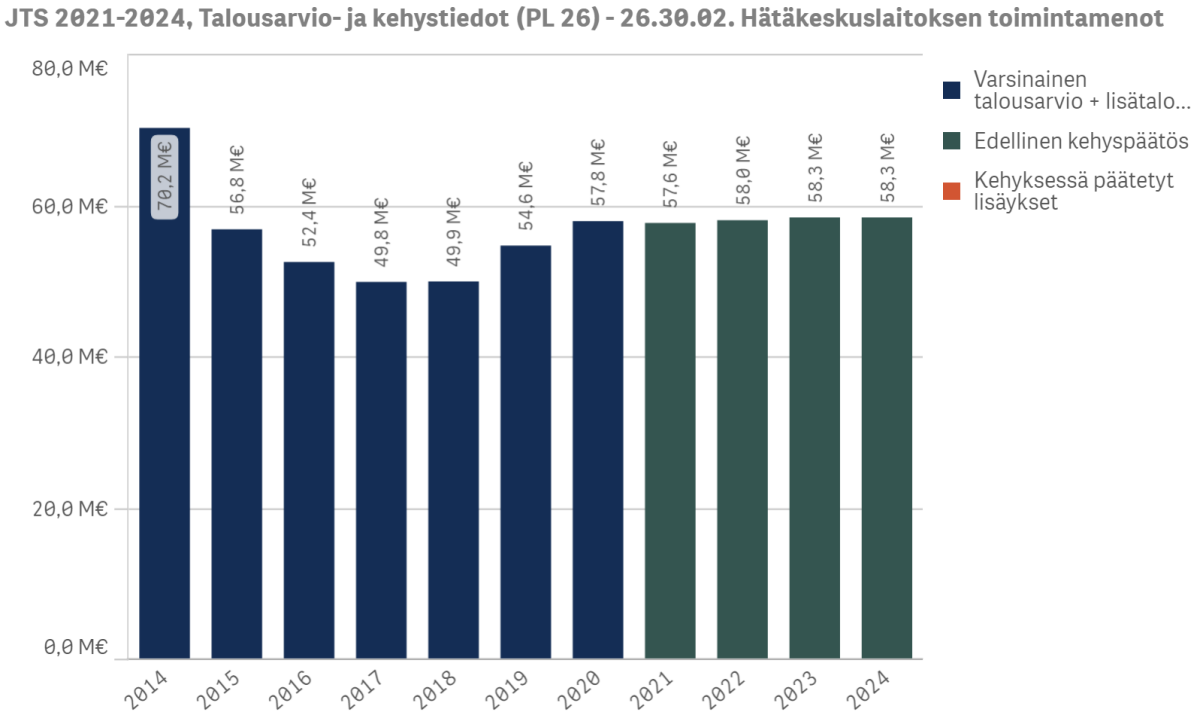
Pelastustoimen toimintamenot, muutokset kehyksissä (miljoonaa euroa)	2021	2022	2023	2024
Pelastusopiston koulutuksen ja TKI-toiminnan laadukkaan ja tarvetta vastaavan toiminnan turvaaminen	2,4	2,4		
Omakustannusperiaatteen toteuttaminen Senaatti-kiinteistöjen vuokrissa	0,5	0,5	0,5	0,5
Yhteensä	**2,9**	**2,9**	**0,5**	**0,5**

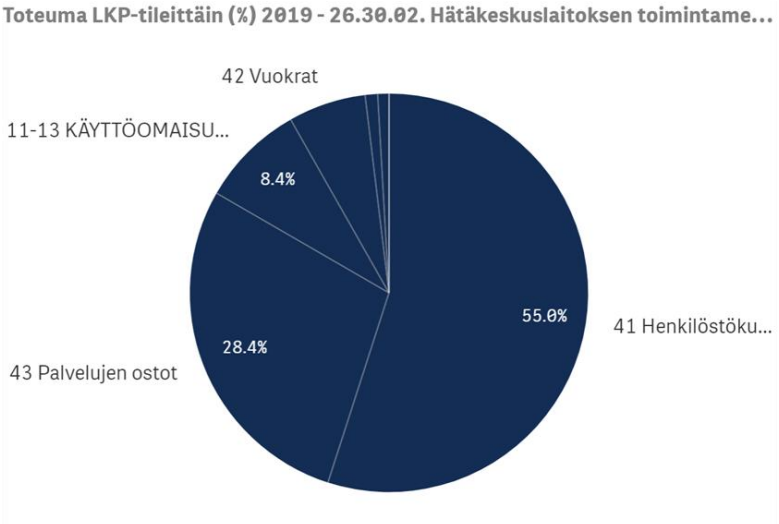

Tulevina vuosina menopaineita aiheuttavat mm. Pelastusopiston tutkimus- ja kehittämistoiminnan tason nostaminen sekä kehyskauden viimeisten vuosien menotason turvaaminen.

Hätäkeskuslaitoksen toimintamenot (26.30.02)

Hätäkeskuslaitokselle ei kohdennettu lisäystä kehyspäätöksessä. Hätäkeskuslaitoksen osalta menopaineita kehyskaudella aiheuttavat Erica-järjestelmän ylläpito- ja kehittämismenot.

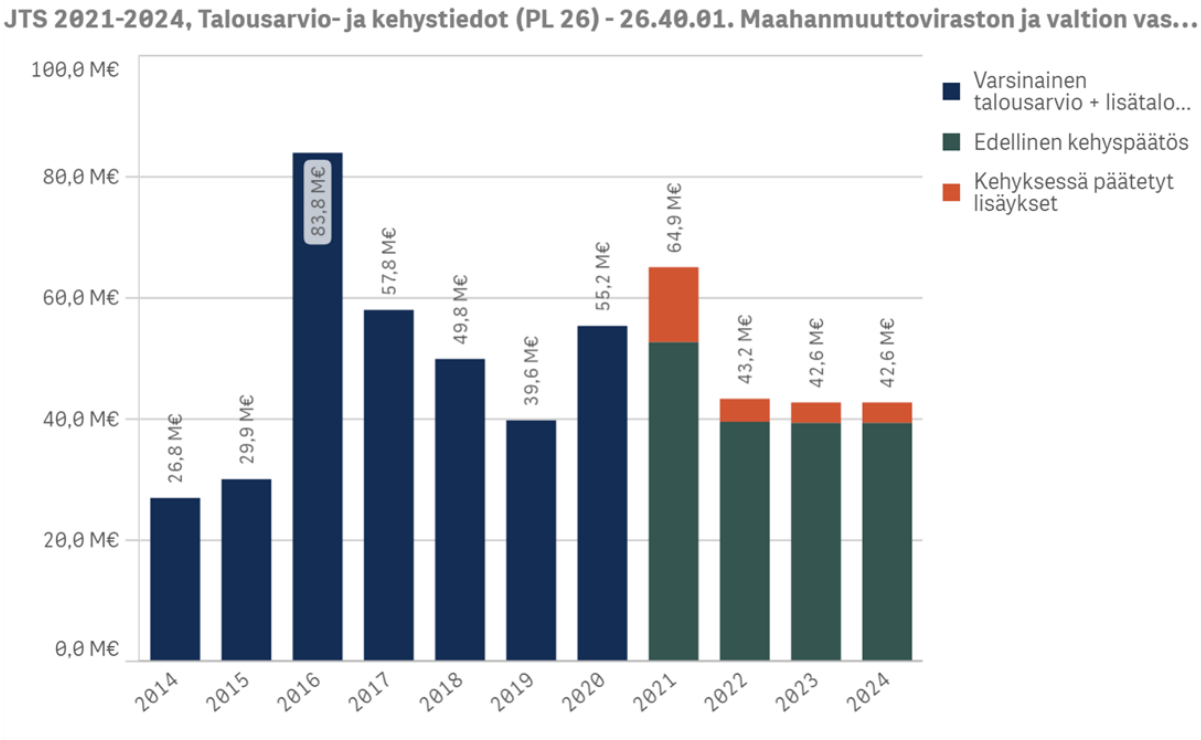

Maahanmuuttoviraston ja valtion vastaanottokeskusten toimintamenot (26.40.01)

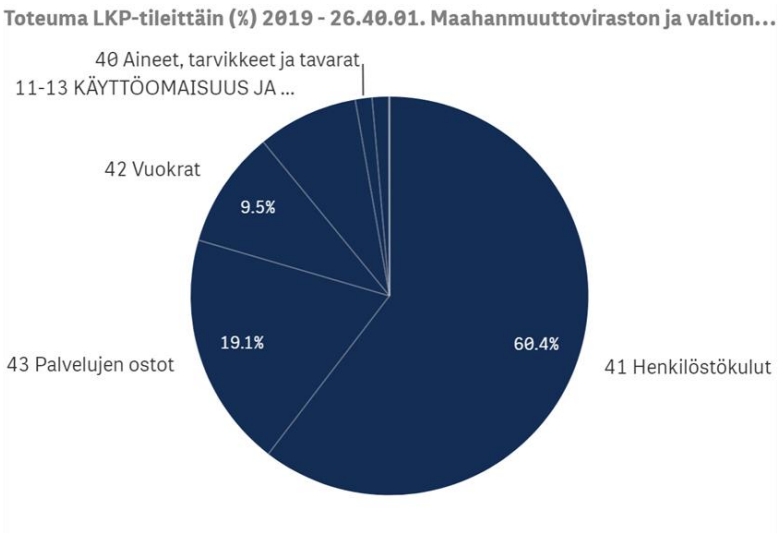
Kehyspäätökseen sisältyy Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän toimintaan vuosittaista lisämäärärahaa 0,118 milj. euroa, jolla pystytään turvaamaan auttamisjärjestelmän resursointi pysyvästi Maahanmuuttovirastossa. Lisäresursointi mahdollistaa auttamisjärjestelmän piiriin otettujen asiakkaiden palvelutarpeisiin vastaamisen, sekä auttamisjärjestelmän asiantuntijatuen ja yhteistyön muulle viranomais- ja järjestökentälle.

Maahanmuuttovirastolle sisältyy kehyspäätökseen lisämäärärahaa työ- ja opiskeluperusteisten oleskelulupahakemusten käsittelyn tehokkuuden ja sujuvuuden varmistamiseen, automaatiokehitykseen sekä ulkomaalaisasioiden sähköisen asiankäsittelyjärjestelmän ylläpitoon ja kehittämiseen, yhteensä noin 15,3 miljoonaa euroa. Järjestelmän automatisaatioastetta lisätään muun muassa lupakäsittelyn sujuvoittamiseksi ja käsittelyaikojen nopeuttamiseksi.

Lisäksi Helsingin säilöönottoyksikön nykyisten tilojen korvaamiseksi tarvittava rahoitus Maahanmuuttovirastolle sisältyy kehyspäätökseen.

Maahanmuuttoviraston ja valtion vastaanottokeskusten toimintamenot, muutokset kehyksissä (miljoonaa euroa)	2021	2022	2023	2024
Helsingin säilöönottoyksikön korvaava yksikkö	0,1	0,3	3,1	3,1
Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän resurssien turvaaminen	0,1	0,1	0,1	0,1
UMA-järjestelmän ylläpito ja kehittäminen	4,0	1,0		
Omakustannusperiaatteen toteuttaminen Senaatti-kiinteistöjen vuokrissa	0,1	0,1	0,1	0,1
Työ- ja opiskeluperusteisten oleskelulupahakemusten käsittelyn tehostaminen sekä automaatiokehitys	8,0	2,3		
Yhteensä	**12,4**	**3,8**	**3,4**	**3,4**

Sisäministeriö
Inrikesministeriet

Koronaviruksesta aiheutuvat torjuntatoimenpiteet ja varautumisen menot vuoden 2020 lisätalousarvioissa

Sisäministeriön hallinnonalan viranomaiset ovat laatineet arvioita Korona-viruksen mahdollisista vaikutuksista operatiiviseen toimintaan. Niiden perustana ovat epidemian aiheuttama henkilöstöpoistuma ja siitä aiheutuvat toimenpiteet, joilla turvataan viranomaisten kriittisten ydintehtävien hoito. Vuoden 2020 kahdessa ensimmäisessä lisätalousarviossa on huomioitu lisätyövoiman tarve poliisilla ja rajavartiolaitoksella, sekä työterveys- ym. varautumiseen liittyviä menolisäyksiä.

Sisäisen turvallisuuden viranomaisten, alueellinen pelastustoimi mukaan lukien, operatiivisissa tehtävissä tarvittavan henkilöstön riittävä määrä turvataan ja siitä aiheutuvat menot korvataan toteutuneiden kustannusten mukaisesti myöhemmissä vuoden 2020 lisätalousarvioissa.

Poliisi

Poliisille myönnettiin vuoden 2020 ensimmäisessä lisätalousarviossa määrärahaa lisätyövoiman palkkaamiseen (n. 30 HTV) 9 kk:n ajalle, sekä kasvaviin työterveysmenoihin, siivouksiin ja tarvikkeisiin 3,553 milj. euroa. Lisähenkilöstöllä on helpotettu poliisiyksiköiden omaan henkilöstöön kohdistuvaa työkuormaa poikkeuksellisessa tilanteessa. Poliisi on varautunut koronavirusepidemiasta aiheutuviin kasvaviin työterveysmenoihin ja hankkinut lisäsiivouspalveluita ja desinfiointitarvikkeita. Edellä mainituilla toimenpiteillä mahdollistetaan poliisin ja asiakkaiden turvallisuuden säilyttäminen mahdollisimman korkealla tasolla epidemian aikana. Toisessa lisätalousarviossa hallitus on esittänyt poliisille liikkumisrajoitusten toimeenpanosta aiheutuvia lisäyksiä ajoneuvoihin, tarvikkeisiin ja tavaroihin yhteensä 0,3 milj. euroa.

Rajavartiolaitos

Suomi on 19.3.2020 alkaen palauttanut rajavalvonnan väliaikaisesti EU:n sisärajoille sekä rajoittanut liikennettä ulko- ja sisärajoilla. Rajoituksia on jatkettu 13.5.2020 saakka. Komissio on suosittanut EU-jäsenvaltioille tarpeettoman matkustamisen rajoittamista EU:n ulkorajoilla 15.5.2020 saakka.

Rajavalvonnan lisäämisen johdosta rajavartiolaitokselle myönnettiin vuoden 2020 ensimmäisessä lisätalousarviossa 2,5 milj. euron lisämääräraha kasvaviin menoihin.

Rajavalvonnan toteuttaminen on edellyttänyt nykyisen henkilöstön työpanoksen huomattavaa lisäämistä ylitöinä ja varallaolojärjestelyin, sekä viime vuosina eläköityneen EVP-henkilöstön palkkaamista. Lisäksi rajavartiolaitokselle myönnettiin 0,5 milj. euron lisäystä Korona-virusepidemiasta aiheutuviin työterveysmenoihin.

Toisessa lisätalousarviossa hallitus on esittänyt rajavartiolaitokselle yhteensä 8,380 milj. euroa sisärajavalvonnasta ja sen jatkamisesta aiheutuviin menoihin.

Pelastuslaitosten ja hätäkeskuslaitoksen varautumismenot

Sisäministeriölle myönnettiin vuoden 2020 ensimmäisessä lisätalousarviossa 0,6 milj. euroa koronaviruksen torjunnasta ja siihen liittyvästä varautumisesta aiheutuviin lisäkustannuksiin alueellisissa pelastuslaitoksissa. Määrärahaa tarvitaan mm. suojausvarusteisiin ja tarvikkeisiin, varustehankintojen työpanokseen ja varusteiden jakamiseen paloasemille, ohjeistusten ja käännösten tekemiseen ja desinfiointilaitteisiin. Määrärahalla katetaan lisäksi koronavirusepidemiasta aiheutuvia pelastustoimen henkilöstön testauskustannuksia.

Vuoden 2020 toisessa lisätalousarvioesityksessä hallitus on esittänyt hätäkeskuslaitokselle 0,125 milj. euron lisäystä koronaviruksen leviämisen estämiseen ja viraston toiminnan turvaamiseen.